

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Br. 3.

U Zagrebu 1926. god.

Godište XXII.

Vranjača.

U. Girometta

Split

Između tolikih oblika, kojima se krš odlikuje, zanimljivi su samo oni oblici, koji su veza između oblika na površini krša i onih pod površinom. Oblici se ti većinom javljaju kao ljevkaste ili oknaste vrtače, koje prema dole komuniciraju pomoću kratkih ili dugih, sad kosih, sad opet okomitih ili zavojitih cijevi s podzemnim šupljinama, što slijepo završuju ili su pak u vezi s podzemnim krškim vodama. Zanimljive te oblike nazivlju u Dalmaciji »jamama« ili »bezdankama«. Njihov je broj u Dalmaciji tako velik, da se ona može u tome pogledu takmačiti s kranjskim i istarskim kršom. Ta se činjenica ima pripisati čistoći vapnenaca, koji u glavnom sastavljaju toliko kopnenu koliko i otočnu Dalmaciju. U samoj Imotskoj krajini imade — što je meni poznato — oko 200 jama, na Biokovu ih je preko 100, dok ih je na Mosoru, toj planini čednih dimenzija, oko četrdesetak. One se javljaju u svima visinama, od najviših planinskih visina pa sve do obale morske, sad osamljene, a sad opet po dvije-tri na okupu.

Jame nisu ovisne niti o brazdenju nasлага kao niti o njihovoj naklonosti, već jedino i isključivo o raspuklosti vapnenca. Čim je u kojem kraju vapnenac čišći i čim su u njemu pukotine brojnije, tim je i broj jama veći. Njihova dubina u velike varira. Najviše ih je od 10—15 metara, no ima ih od 100, 200, pa čak i preko 300 metara dubine! Ako jame nisu zatrpane ili zabrtvane u malenim dubinama, prelaze obično u pećinske šupljine. Kratki su to rovovi, koji slijepo završuju ili se pak razgranjuju u sustav podzemnih prostorija, koje se kadšto nižu u etažama, stvarajući tako zamršenu mrežu, pravi labirint podzemnih proširenja i suženja. Dok većina rovova slijepo završuje, dotle su nekoji u vezi s podzemnim krškim vodama; ovdje zvonko žubori bistri podzemni potok koji za kišovitoga vremena naglo pobijesni, tamo opet vijuga podzemna rijeka, koja se na mjestima glatko proširi u čarobno podzemno jezerce, ili se pak niz kakovu strminu valja uz silnu buku, koja izazivajući još silniju jeku, sliči teškom zapomaganju miljona utopljenika. Taj je podzemni svijet obično bogato iskićen raznolikim i raznobojsnim okapinama (sigama). Sad ti se one ukažu kao čarobne aveti, sad opet kao umiljati žrtvenici, oriški hramovi ili nježni slapovi. Pobočne su pak stijene tih pećinskih šupljina prikrite bogatim sagovima i divno iskićenim zavjesama, a sa svoda vise divne i brojne vis-kite različitog oblika, veličine i boje. Sve ti to skupa izgleda kao carstvo sanja i priča, kao začarani uledjeni vrt, u kojem se sve ljeska, bliješti, svjetluca i treperi, kao da je raskošno obasuto mirijadama dragulja. A ipak je sve to samo rezultat djelovanja vode!? Jame i pećinaste šupljine nisu no napušteni ponori, dotično napuštena podzemna korita; postale su dakle erozivnim djelovanjem vode. Okapine (sige) su pak djelo vodene korozie; kišnica, koja ponire otapa vapnenac, a ovaj se iz otopine nanovo iskristalizira na pećinskem svodu, na podu ili na po-bočnim stijenama.

Već ovaj blijedi prikaz podzemnih krških oblika dovoljno kazuje, da odvažnog posjetioca krških dubina čeka obilata i bogata nagrada za njegov trud, koji je kadšto skopčan i s velikim poteškoćama i pogiblima. Neizbrisivi su, mili i dragi svi doživljaji, koje čeljade proživi kad prodire u taj neokaljani bajoslovni svijet; impresije su to, koje te u mladosti oplemenjuju, a u starosti krijepe. Jasno ti pak uvijek govore o velikoj savršenosti majke Prirode, te stare i iskušane majstorce, koja je izvor svakom umijeću!

Istraživanje je jama i podzemnih šupljina i s gospodarskoga pa i znanstvenoga gledišta veoma važno, jer se tako pridonosi riješavanju zamršenoga problema krške hidrologije, koji je putokaz za melioraciju krških krajeva: snabdjevati naime vodom bezvodne krške krajeve, a presušiti pak one, koji su vodom naplavljeni. Jame su i pećinske šupljine nadalje domaje čudnih, zanimljivih troglofilnih i troglobijskih bića, a bogate su to riznice paleontoloških i preistoričkih ostataka.

Veoma je dakle pohvalno što je HPD »Mosor« odlučilo da osnuje spelološku sekciju, koja ima da nastavi istraživanjem jama i pećina Dalmacije, pa sam više no siguran, da će mladi i zanosni planinari zgodno znati da spoje zabavnu i zdravu sportsku speleološku stranu s ozbilnjim nastojanjem u prilog nauci.

U namjeri da probude smisao za takova istraživanja, upriličiše oni već dne 28. veljače ekskurziju do Vranjače, te najlepše pećine srednje Dalmacije. To nije bilo nikakvo istraživanje, već samo prva kušnja, početna trenaža, pobuda za daljnji rad. Ekskurziji je učestvovalo četrdesetak članova, a pridružilo se i nekoliko uglednih gostiju. A da im užitak bude veći, prikazao sam im glavne geomorfološke osobine pomenute pećine, koje će ovdje da iznesem, da populariziram ovo naše podzemno i slabo poznato bogatstvo.

Pećina se Vranjača nalazi nedaleko sela Kotlenice, i to baš par stotina metara od državne ceste prema jugu, onđe gdje se spuštaju zadnji proplanci krševitoga Jabukovca koji se ponosno diže pred samim bilom središnjega Mosora. Teren je tu kamenit i jako krševit. Brojne lijepo razvijene škrape izmjenjuju se s ljevkastim i oknastim vrtačama, a ovdje se onđe javljaju rušenjem zatrpane jame pa sve to podaje sliku uleđenog uzburkanog mora. Te razne erozione i korozione tvorevine jasno govore o velikoj djelatnosti vode, osobito za glacijalne i postglacijalne periode. Ovaj danas suhi, krševiti i pusti kraj bijaše u predašnja daleka vremena oživljavan brojnim planinskim potocima, koji su se rušili sa sjevernih priplanaka Mosora. Ti su se potoci možda u blizini današnjega Dôca stjecali i stvarali rijeku, koja je prema Kotlenicama tekla, i ponirala onđe, gdje se danas otvara Vranjača. No kako su vode kroz dugi niz godina sve to više djelovale na taj teren, koji se sastoji od čistog rudistnog vapnenca, to ga one jako i duboko podrovaše i prokrčiše si niži podzemni tijek. Površje posta oporo i suho, zupcima, oštricama i dubokim škripovima posuto, kroz koje ponire kišnica i teče podzemno u jako razgranatim cijevima u smjeru možda prema Dugopolju, da se u danjem svjetlu ponovo ukaže na zapadnom podanku Mosora kao Jadro, malena krška rijeka, žila kucavica grada Splita.

Današnja dakle Vranjača nije no davno napušteni ponor. Ma da je nazivlju pećinom, ona se ipak mora smatrati kao jama, čiji je gornji vertikalni cjevasti dio propao, a preostao samo donji proširen horizontalni, koji komunicira s prostornom nižom pećinskom šupljinom. Otvor je Vranjače orijentiran prema jugu, oblika je eliptičnog, a dimenzije su 6×4 m. On vodi u veliku hemisfersku šupljinu, koja u smjeru N—S mjeri 65 m, dužine, a širina varira od 10—20 m. Prividni podanak ovog velebnog zjala, koji je za visokog sunca čarobno rasvjetljen i podsjeća na skrovište gigantskih kiklopa, sastoji se od nanjetog materijala, te od gromada i blokova stropoštanih s konkavnog svoda. U istočnom se dijelu ovog proširenja horizontalnog dijela jame otvara malena oknasta rupa sekundarnoga postanka, koja te vodi u nižu podzemnu prostoriju, čija najveća dužina od 100 m. ide u smjeru

N—S, dok ona u smjeru O—W iznaša 60 m. Tlo je ove pećinske šupljine, koja zbog brojnih gigantskih stupova izgleda razdijeljena u više dvorana, naklonjena za 20°. U najjužnijem njenom dijelu, u t. zv. »Puževoj kući« dosegne ona svoju najveću dubinu — 70 m. i tu završuje kao prošireni zatrpani škrip.

Obilje okapina, kojima je okičena ova podzemna šupljina, jasno govori o velikoj ventilaciji, koja je u predašnja vremena u njoj vladala, što ti podaje oslona da zaključiš, kako je bila zasigurno u vezi s mnogo većim drugim prostorijama, možda čak sa čitavim kompleksom pećinskih rovova. Velebni motivi, kao i pojedini njihovi detalji, koje je voda, što se iscjedivala duge vjekove stvarala, ostavljaju posjetiocima neizbrisiv utisak i podsjećaju ga na glasovitu Postonjsku spilju. Osobito su interesantne raznolike nianse boja okapina, od čisto bijelih pa sve do tamno hrđastih, što se ima pripisati većoj ili manjoj sadržini željezastih primjesa. (Slike u prilogu.)

Ovdje i ondje po pećinskom tlu, koje je prekrito špiljskim glibom, nalaze se ogromni blokovi stropoštani sa svoda te strovaljeni i razlupani gigantski stupovi, što sve zajedno svjedoči o velikom rušenju prigodom potresa, koji mora da su ovdje dosta jaki, s obzirom na blizinu prolonne linije Trilj—Sinj.

Vranjača je inače zanimljiva i radi raznolike troglobilne i troglobijske faune. Te predjele vječite tame i prividne smrti, oživljavaju razne upravo čudne životinje. Blijeda boja njihovoga tijela, djelomični ili posvemašnji gubitak vidnih organa, a napadno velike noge, pipala i ticala, te savršeni razvoj mirisnih organa, odaju savršeno prilagođenje tih čudnih stvorova, koji u borbi za opstanak, odabraše za svoje stanovanje, taj još čudniji ambijenat.

Silni nanos i ruševni materijal, kojim je prikrit prednji dio rasvijetljenog dijela jame, skriva možda dragocjene ostatke raznih diluvijalnih i postdiluvijalnih životinja, a nije isključeno, da bi se marljivim kopanjem moglo naići i na tragove naših trogloditskih pradjedova, jer je Vranjača pružala sve one udobnosti, za kojima je tadašnji čovjek žudio. Otvor orijentiran prema podnevnu, prostrana relativno suha pećinska šupljina, zaštićenost od studene bure, pa blizina šume i planine, u kojima su zasigurno živjele, uz špiljskoga medvjeda, razne vrsti postdiluvijalnih životinja, sve su to bile prave blagodati za tadašnji ljudski živalj.

Ne manje bi interesantno bilo poduzeti bušenje pobočnih pećinskih stijena donje pećinske šupljine, ili pak proširiti nekoje škripove, jer bi se na taj način moglo naići na daljnje podzemne prostorije, koje zasigurno opstoje. Moglo bi se doći i do vode, do kakvog podzemnog potoka ili rijeke, čim bi se oživio onaj pusti i jadni kraj.

Za silaz u Vranjaču nisu potrebite osobite sprave, a ne iziskuje se ni osobit spretnosti. Ako se baš komu prohtjedne, može nositi konop od 10—15 metara duljine. Opreza treba samo u gornjem dijelu jame, jer ondje teren pada pod dosta jakim slazom. U donjem pak pećinskom dijelu jame, gdje ne prodire danja svjetlost, nužno je jako rasvjetljenje da se naužiješ podzemnih krasota. Zgodniji su prolazi označeni bijelim strjelicama, koje bijah označio pri istraživanju jame g. 1912. Strjelice sa šiljcima pokazuju uvijek prema izlazu, pa nije moguće da se čovjek ne snade.

Time sam eto dovršio opis Vranjače jame, koja je od željezničke stanice u Dugopolju udaljena samo $1\frac{1}{2}$ sat hoda i to skoro sve po udobnoj kolnoj cesti. Svi koji je posjeti, ostat će začarani njenim ljepotama pa će im ovaj opis izgledati prema realnosti veoma mršav, što me ni malo neće smetati, jer se čarobnost podzemnog krškog svijeta neda opisom prikazati, već je treba vlastitim očima promatrati i uživati.

Jedan dan u Žumberku.

Dr. Fran Šuklje.

Zagreb.

Bilo je divno jutro rano u ljetu. Posljednje zvijezde s bistrog su plavetnog nebeskog svoda počele da iščezavaju — rudila je zora. S nekolicinom drugova, dobrih planinara i oduševljenih prijatelja prirode, odlučih toga dana otici u prekrasno žumberačko gorje, da se za jedan dan naužijemo ljepote prirode, nadišemo svježeg uzduha i ugodno pozabavimo na jarkom ljetnom suncu. U naprtnjačama obilna zaira, jer se u Žumberak prije kratkog vremena nije išlo bez zalihe, premda nijesmo nakanili daleko. Od zadnjih je dana i u tome bolje. Na Stojdragi, kamo smo baš namjeravali krenuti, danas je već poskrbljeno za planinara i nije više prisiljen, da vuče baš neznam kakovu zalihu u svojoj naprtnjači. No pred godinu, dvije bilo je drugočajje. Naš je cilj u istinu bio selo Poklek i nedaleko njega lijepo brdo Kunjačevac.

Na župnoj crkvi u Samoboru odbila su četiri sata, kad smo krenuli poznatini samoborskim »Gornjim krajem«. Purgeri su samoborski spavalji još čvrstim snom i samo tu i tamo sreli smo po kojeg seljaka iz okolice, koji je odmijerenim korakom išao prema kolodvoru na jutarnji voz za Zagreb. Svuda je vladao mir i tišina, priroda se počela tek buditi. Brzo smo prošli kroz Samobor i kod zadnjih kuća Gornjeg kraja zakrenuli u usku dolinu potoka Ludvića. Zahvati nas hladni zrak. Ta je uska dolina i ljeti o podne ugodno hladna, a protiče ju bistar gorski potočić, koji je žuboreći pjevao krasnu pjesmu i davao takт našem hodu. Odmicali smo brzo po toj lijepoj hladovini i ako put nije baš najbolji. Kod raskršća triju putova, od kojih desni vodi na Dubravu, a lijevi na Gradišće malo postado-smo. Jednom se je prijatelju u naprtnjači nezgodno smjestila boca, pa ju je trebalo poravnati. Čim je to bilo učinjeno, krenuli smo dalje srednjim putem i doskora ostavili Ludvić potok na lijevo, da se desnim širokim putem počnemo uspinjati po drobljivom vapnenom kamenju uz dosta jak uspon na sedlo zvano »Vratnik«. Potok Ludvić teče dolinom probijajući si put kroz bijele dolomitne stijene, kojemu tu i tamo stršeći poput pravih klisura na strmim obroncima iz gусте šume upadaju u oči.

Kad smo se pješčanim i strmim putem dovinuli Vratničkog sedla, lakoćemo zapaziti na ravnici, na kojoj se je smjestilo selo, velike kamene gromade, prave pravcate okrugle bombe iz kamenih gromača, o kojima nauka dugo nije bila sigurna, kako su ovamo dospjele, dok to pitanje nije prije nekoliko godina riješio poznati naš geološki stručnjak dr. Gorjanović. Kad sam svojim prijateljima htio da protumačim ovu zanimivu prirodnu pojavu, nijesu me htjeli slušati. Izvalili su se na obližnjoj livadi, tvrdili su, da se treba odmoriti i odvezivali su svoje naprtnjače. Nisam mogao drugo, nego da im se pridružim, ali sam ih i opet pokušao zainteresovati za moje kremene gromače. Upozorio sam, da se je nekad u Ludvićkom potoku ispiralo zlato, koje očito potiče iz tih kremenih valutica. Postali su pozorniji i slušali, što im pripovijedam i konačno jednoglasno zaključili, da će se jednom potruditi ovamo, da pokušaju i oni sreću s ispiranjem zlata. Smijao sam se potajno, jer sam i ja prije nekoliko godina u ugodnom društву ispirao zlato u Ludvićkoj dolini, ali naravno bez uspjeha.

U šest iz jutra krenuli smo s Vratničkog sedla spuštajući se dosta lošim putem na cestu, koja vodi u Grdanjce. Negdje nad planinarima poznatom i dobrom gostionicom Horvatić došli smo raznim prečacima na cestu i krenuli odmah dalje, da još za vremena, dok se sunce nije dignulo više, dostignemo početak serpentine na selo Stojdragu. Taj put cestom nije baš ugodan i ako je cesta dobra. Do početka serpentine cesta je prilično dosadna, ako i vodi kroz lijepu hladovinu naročito ranim jutrom. Mnogo je zanimivija cesta, što u serpentinama vodi do Stojdrage, pravog krškog okoliša. Ta je cesta izgrađena negdje prije tri-

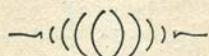
deset godina, te je za okolišno pučanstvo prava sreća i blagodat. Na Stojdragu je inače za Zagrepčane najbrži i najlaglji dobro markiran i lijep put od brežičkog mosta preko Krške vasi.

Uspinjali smo se veoma polagano, jer se cesta prilično diže i željno smo čekali, da se uspnemo što prije do cestarnice, gdje je imao biti nešto odulji odmor. Put je ovaj s prirodnih krasota i lijepih vidika veoma zanimiv. Na svakom zapovju zapne ti oko o novu panoramu i novu sliku. A kad dosegneš i posljednji za voj te se uspneš do župne crkvice u mjestu, vidik ti se toliko raširio, da se pogled ne može odvratiti od te krasote prirode i da jedva pomišlaš, kako bi konačno trebalo zadovoljiti umorno i oglađnjelo tijelo. Desna strana zavojite ceste, koju smo prošli izgrađena je od bijelog i tamnog dolomita, koji se izmjenjuju, a koje ćemo susresti i na putu iz Stojdrage u Poklek. Teren je obzirom na kameni gradu gotovo svagdje jednak, no pred samom Stojdragom već se jasno zapaža, da ulazimo u krško područje. To nam posvјedočuju lijepe, velike i pravilne ponikve, kojih već pred selom susrećemo nekoliko.

Bilo je oko 9 sati u jutro, kad smo se u cestarnici konačno smjestili, da odpočinemo. Skinuli smo svoje teške naprtnjače, da im izpraznimo sadržaj i da ih olakšamo, a kad smo nasitili gladni želudac, predali smo se jednosatnom ugodnom plandovanju. Za to smo vrijeme i dobrog prijatelja Milana, koji je putem izgubio petu, pokušali opet potkovati. Odlučili smo naprtnjače ostaviti u cestarnici na Stojdragi i tako olakšani krenuti do Pokleka, a odanle na Kunjačevac, odakle je veoma lijep pogled u opće, a osobito na Zagreb.

Oko 11 sati pred podne došli smo čas lijepom državnom cestom, a čas opet prečaćima do sela Poklek, koje leži podno Kunjačevca. Čitavim putem ostaje Kamena grada jednolična. To su na mjestima vrlo lijepo vrstani dolomiti s ulošcima kremena. Uz pomniju potragu naći je u okolišu Pokleka i lijepih, pravilnih kremenih ledaca. Poklek je lijepo i čisto gorsko seoce, koje nastavju kršni Žumberčani, a susreli smo i nekoliko ljepota-djevojaka. Pričaju za stanovnike tog seoca, da su baruni, no danas naravno za to njihovo barunstvo nitko ništa ne zna i neda. Iza sela vodi kamena staza, te si doskora na vrhu brda (oko 770 m.) Uspon nije težak, a panorama je čitavim putem vrlo lijepa. U dolini se vijuga srebropjena Sava, pa ju možeš pratiti od Brežica sve do Zagreba. S druge strane pase ti se oko po brijegovima i vrhovima žumberačkim. Gledaš pred sobom Zagrebačku goru, Ivanšćicu sa Zagorjem, Kalnik, Samoborsku goru, Oštrec i Plješivicu. Osobito je lijep pogled na naš dragi Zagreb, te se čini kao da bi ga mogao dohvati rukama. Kad smo se nasitili lijepog vidika, vratili smo se livadama, na kojima smo neko vrijeme počivali. Drugi briješ do Kunjačevca je Siljevac odakle je također lijep pogled na Karavanke, Savinske i Julske Alpe no nijesmo se ovaj puta uspeli na vrh, jer je vrijeme poodmaklo. Spustili smo se do Pokleka i poprečnom smo se jednom stazom doskora našli kod naših naprtnjača na Stojdragi.

Dobro markiranim putem za sat i pol nadosmo se na Griču, gdje smo se okupali u Krki, a onda krenuli na večernji voz za Zagreb sa živom željom, da se doskora opet pošećemo kroz nekoliko dana po lijepom žumberačkom gorju. Poredi dosta nezgodnog prilaza, Žumberak se od hrvatskih planinara posjećuje vrlo malo, premda bi valjalo onamo ići ne samo radi ljepote prirode, već i radi upoznavanja onog divnog i siromašnog uskočkog naroda. Žumberak je u blizini Zagreba, pa ipak je tako malo poznat. Treba da ga prođemo i upoznamo.

Uskrs u snijegu i ledu.

M. Hlava.

Karlovac.

Već dva do tri tjedna prije Uskrsa otpočeli su naši dogовори. Ja sam bio za to, da se na uskrsne blagdane, koji su prošle godine padali na dan 12. i 13. travnja, ide preko Kamničkog sedla, Planj ve te Konja na Veliku planinu, dok je moj drug Z. C. — s obzirom na našu družicu gospodju Z. B., koja za teške i naporne zimske ture nije još bila dostatno izvježbana — predlagao, da se svakako poduzme jedna manje naporna i kraća zimska tura. Konačno kao takovu predložih Pecu, i moj predlog bude odmah prihvaćen.

Peca spada u sklop Istočnih Karavanka, te se uzdiže između romantične Mežiške kao i široke i bogate Dravske doline. Baš samim vrhom Pece ide granica, pak se tako jedna polovica ove imponantne gore nalazi u jugoslavenskom, a druga u austrijskom dijelu bivše Koruške. Najbliža, a zapravo i jedina ishodišna točka za Pecu s naše strane je prekrasno gorsko mjestance Črna, koje leži između istoimenog potoka i rijeke Meže, a udaljeno je od najbliže željezničke stanice Prevalje 17 kilometara. Črna imade od prošle godine 1924. s Prevaljem automobilsku vezu jedanput dnevno. Udaljenost od druge željezničke stanice Šostanj, koja leži na vicinalnoj željezničici Celje—Dravograd—Meža, iznosi oko 24 kilometara. Akoprem je ova udaljenost i nešto malo veća od one iz Prevalja, to je Šostanj za planinare, koji polaze iz ili preko Zagreba puno zgodnija polazna točka za Črnu od one Prevalje, i ako između Šostanja i Črne i nema automobilske veze. Jer ako je za taj put iz Zagreba do Črne potreban jedan cijeli dan, držim, da je bolje, da ovaj put obavimo pod vrednim nebom i pješke nego u dosadnoj željezničici i prenatrpanom automobilu.

Iz ovoga, što sam dosele napomenuo, lako će svatko razabrati, da smo mi, polazeći iz Zagreba, kao ishodišnu točku za Črnu odabrali Šostanj, kamo smo stigli već na Veliki petak preko Zidanog mosta i Celja u $\frac{1}{4}$ 11 sati noću. Prenočivši u Šostanju u poznatom nam već svratištu »Union«, krenusmo na Veliku subotu u jutro oko 7 sati najprije cestom do Topolščice, znamenitog našeg lječilišta za bolesnike na plućima. U Topolščici opazisмо već kod treće lječilišne zgrade, koja leži na desnoj strani ceste, markaciju, kojom nastavismo naš put dalje prema Šent Vidu, a koju međutim nešto prije Zavodne napustisemo, te udarismo mimo seljačkih posjeda, ostavivši Zavodnu na desno, ravno kroz šume i livade prema cesti, koja ide iz Šostanja preko Zavodne do Šent Vida. Nešto prije gostionice Cerovšek pri Radmanu, na visini od kojih 970 metara, dosegosmo već cestu, kojom zatim nastavismo naš put mimo posjeda i kuće seljaka Orlova sve do Šent Vida.

Ovaj, inače veoma zanimiv i lijep put, nije nam pružao ovaj puta ma baš nikakovih užitaka, jer je jutro bilo prilično oblačno, a po katkada padaše i kiša. Nešto prije 11 sati bili smo već pred Šent Vidom. Iznenadila nas zvonjava u crkvi, akoprem nam je dala naslućivati, da ćemo ondje naći ne samo ljude, nego i otvorenu gostionu pri Vertišeku, koja je redovito zatvorena, te se inače otvara jedino na glas zvonova crkvice Št. Vida, koja se tik nje nalazi. Kad smo oko 11 sati onamo stigli, doista smo ondje našli ne samo ljude nego i otvorenu gostionu. Malo iza toga doznasmo, da je razlog zvonjavi kao i strci ljudi bio dolazak velečasnog gospodina župnika, koji je nekoliko časaka iza nas došao iz Zavodne na »žeganje« kolača kao i drugih uskrsnih jestvina.

Pred crkvicom u Št. Vidu, koja стоји на visini od 1065 m., bilo je mjestimice još i snijega, a pošto je i inače bilo mokro i hladno, bili smo prisiljeni sklonuti se u kuhinju gostionice, koja je ovaj put bila s obzirom na već spomenuto veliko »žeganje« naložena, i tako smo se u ovoj kuhinji ne samo nahranili, nego i ugrijali.

Žao mi je bilo, što moji drugovi, koji su se ovamo prvi put potrudili, nisu imali ništa od svega dosadanjeg našeg puta, jer im je magla svojim nepreglednim velom zastrla i Sv. Uršku, koja se baš odavle prekrasno razabire, jer zračna linija od ovog mjesta ne iznaša niti jedan cijeli kilometar.

Kad smo se okrijepili jelom i toplim čajem, nastavismo naš put točao u 12 sati, zaokrenuvši kod crkvice na lijevo, dalje prema Črnoj u početku uz potok Javorje, a kasnije uz onaj Črne. Napustivši već kod crkve Štajersku, bili smo odmah u onom malenom dijelu Koroške, koja nam je nakon krvavog svjetskog rata i obavljenog plebiscita još preostala. Budući da nas je cijelim ovim putem pratila kiša, borili smo se protiv nje pelerinama i gunjevima. Naš izgled morao je biti strašan, jer kad smo došli oko $\frac{1}{4}$ na 3 sata u Črnu, gdje se navratismo u poznatu mi već gostionu pri Krulecu, nije nas htjela konobarica pustiti u sobu, koja je opredijeljena za mjesnu »aristokraciju«, već nam je »nježnim i diskretnim« načinom stavila do znanja, neka idemo u točionu, misleći valjda, da smo kaki putujući cigani ili talijanski konjokradice. Međutim se ova situacija doskora u našu korist popravi, jer kad me je vlasnik ove »otmene« gostione, moj stari znanac još iz godine 1924. opazio, odmah poskoči do nas, moleći nas da podemo u drugu sobu, u kojoj je već bila zastupana mjesna »aristokracija« u osobi jednog »briveca« i jednog »čevlara«, koji su ovdje nemilice praznili čaše, čekajući na uskršnjuće Isusa Krista, koji je svojim mukama — kako nam se to pričini — za njih već i na ovom svijetu otvorio vrata raja nebeskog kod vinom i jelom krcatog stola ove doista mnogo tražene gostione.

Kad je zatim vlasnik ove gostione gospodin Krulec čuo za cilj našeg dolaska u Črnu, bio je posvema iznenaden, te nam nasmijavši se reče, da sigurno imamo velike grijeha, koji tište naše duše, kad nam je gospodin župnik za uskrsnu pokoru odredio uspon na Pecu, kamo u to doba, kad tako kiši i sniježi, a uz to je cijela još pokrita preko metar i pol u elikim svježim snijegom ne polazi nijedan živi stvor. Mi se međutim njegovim primjedbama nismo dali smesti, već u $\frac{1}{25}$ sati krenusmo iz Črne lijevom obalom rijeke Meže prema zapadu sve do onog mjesta, gdje potok Topla utiče u Mežu, i gdje se nalazi jedna od električnih centrala tamošnjeg znamenitog olovnog rudokopa. Ovdje nakon jednog sata hoda zaokrenusmo sjeverozapadnim smjerom napredujući čas lijevom, čas opet desnom obalom potoka Topla. Ovaj romantičan i lagano uzdižući se put ostat će nam u dubokoj uspomeni, jer krasnije kotline nego li je ova jedva može da još igdje imade.

Cijelim ovim putem pratila nas je, prolazeći mimo jednog seljačkog posjeda do drugog, veličanstvena paljba iz pušaka i mužara. Običaj je naime ovdje u Koroškoj kao i u susjednoj Štajerskoj, da se na Veliku subotu kao i u noći pred Uskrs otvori takova paljba, koju si — po mom mišljenju — može predstaviti samo onaj, koji je za vrijeme svjetskog rata bio negdje u strijeljačkim jarcima na Soči, ili gdjegod gore na ruskom ratištu u Galiciji ili Poljskoj, kad je pervezitet ubijanja ljudi već tako daleko dotjerao, da se je u jednoj jedinoj minuti moglo brzom paljicom iz pušaka i topova poubijati na hiljade i hiljade nedužnih ljudi. Dobro, da nisam bio na ovim ratištima, jer bi inače slušajući ovo grozno, ubrzano pucanje sigurno dobio kaki potres živaca, pak se ne bi mogao drugi dan uspeti na Pecu, za koju smo se mučili već potpunih 10 sati, da joj se za sutrašnji naš uspon čim više približimo.

Kad smo konačno, praćeni neprestanom paljicom iz mužara i pušaka, stigli u $\frac{1}{8}$ sati na večer do posjeda u ovoj kotlini najbogatijeg seljaka Končnika, čija kuća leži na visini od kojih 1100 metara, skrenuli smo do njega snabdjeveni preporukom mjesne »aristokracije« u Črnoj kao i pozdravom dr. St. J-a, koji je godine 1924. već jednom u ovoj gostoljubivoj kući nočio. Našli smo ih upravo kod molitve prije jela. Pozdravivši ih i zamolivši za konak sjedosmo uz njih u kuhinji čekajući dok s molitvom ne dovrše. Upoznavši se zatim sa svim prisutnim člano-

vima ove doista vrijedne i ljubazne seljačke obitelji, razgovarasmo s njima poput starih znanaca, jer me je mladi Končnik odmah prepoznao, sjetivši se, da me je godine 1924. na dan Sv. Petra i Pavla već jednom video na Peci. Nakon kratkog, srdačnog razgovora i male večere krenu smo oko 9 sati u prvi sprat njihove glavne kuće na počinak. Ne ču ovdje da na daleko i široko opisujem sve udobnosti ovog lijepog i milog seljačkog doma, već napominjem samo toliko, da udobnijih i čistijih postelja ne bi našli niti u najnovijem zagrebačkom svratištu »Esplanade«. Smetala nas u noći jedino grozna oluja i pucnjava, radi koje naša družica nije mogla — na žalost — cijelu noć spavati, pa kad je drugo jutro izjavila, da nije ništa spavala, ova me je njezina izjava i nehotice sjetila na slične izjave našeg, svim nam dobro poznatog vrlog planinara gospodina M. B-a, koji redovito i bez pucnjave prije svakog izleta nikada »ne spava«.

Bilo je 8 sati, kad smo drugi dan, to jest na sam Uskrs, nakon što smo primili od mladog Končnika potrebite upute za naš dalji uspon, krenuli po sitnoj kiši sjeverozapadnim smjerom sve do sedla, gdje smo imali kod raspela, koje se onđe nalazi, skrenuti uz plot na desno sjevernim smjerom ravno gore prema Knjepsu, najvišem austrijskom vrhuncu Pece, koji je od svog jugoslavenskog druga samo za 12 metara niži.

Od sedla dalje pratila nas u početku još kiša, koja se medjutim doskora pretvori u soliku, a na visini od nekih 1400 met., kad smo već prešli i granicu te bili na austrijskom teritoriju, zapadosmo u sniježnu mečavu i groznu maglu te drobni i mekani snijeg, koji je mjestimice bio i deblji od 2 metra. Gazeći po ovom debelom snijegu, doskora uvidjesmo, da nam je dalji uspon omogućen samo tako da upotrijebimo krplje. Oboružani krpljama nastavismo zatim naš mukotrpn i sve teži i teži put u velikoj magli i sniježnoj mečavi bez ikakove markacije i pravog puta uspinjući se neprestance nekom groznom, beskrajnom strminom prema posvema nepoznatom nam cilju austrijskom vrhuncu Pece, koji je u specijalki ublježen pod imenom Knjeps, a visok je 2114 metara, ili kako već malo prije rekoh, koji je samo za 12 metara niži od svog jugoslavenskog druga, koji je poznat pod imenom Kordežova glava, a iznaša 2126 metara.

Kad smo oko 1 sat dosegli vrhunac Knjepsa, pokušali smo da u gustoj magli i neprestanoj sniježnoj mečavi te groznom hladnom vjetru nastavimo naš put dalje prema Kordežovoj glavi, dok nakon jednosatnog daljeg hoda ne opazismo, još uvijek zastrti gustom maglo, svježe stope neznanih planinara, veseleći se tako da smo na dobrom putu i da ćemo doskora doseći Kordežovu glavu, preko koje bi se zatim imali bili spustiti mimo posjeda seljaka Miheva natrag u Črnu. Slijedeći ove stope ubrzo se na našu žalost uvjerismo, da su ove naše, jer su nas nakon ponovnog jednosatnog napornog hoda i lutanja po debelom snijegu i opet dovele natrag na Knjeps, gdje uzaludno čekasmo još neko vrijeme da se magla razide. Ne preostade nam drugo s obzirom na sve gušču i gušču maglu te brzim korakom napredujuće vrijeme, nego da se istim putem, kojim smo se popeli, spustimo natrag na sedlo, a zatim do Končnika i Črne.

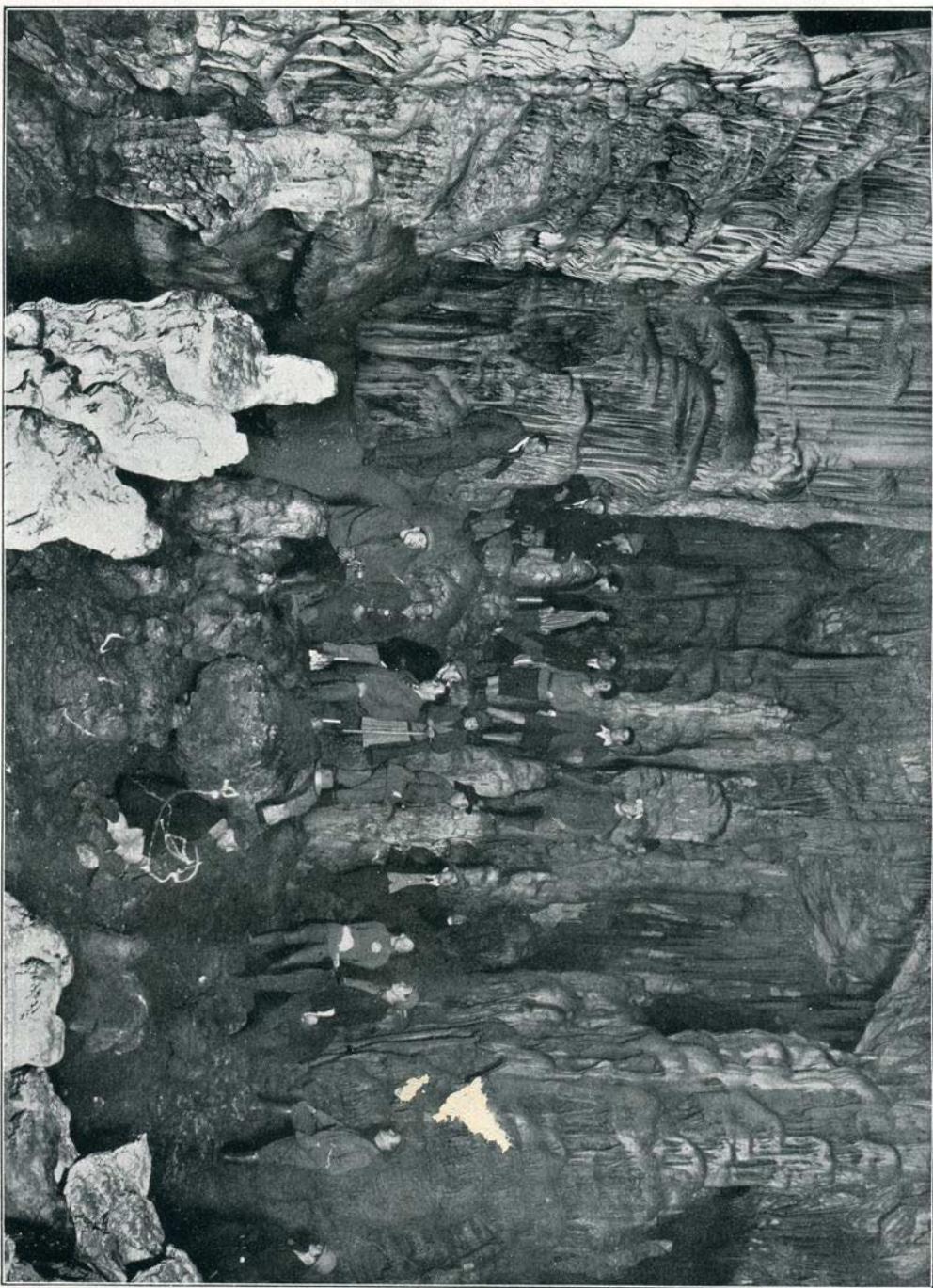
Put dolje bio je lagan, jer sad više nismo rabili samo noge, već se od vremena do vremena sjedeći na debelom snijegu, smucasmo kao na rodlima skoro sve do sedla, gdje je snijega već pomalo i nestajalo. Ovdje smo se onda nakon sedamsatnog teškog i napornog hoda utaborili, nahranili i napojili toplim čajem i dobrom slavonskom šljivovicom, koju je moj drug sobom donio iz Zagreba. Kad smo se na taj način odmorili i okrijepili, spustismo se do Končnika, gdje nas ova, doista vrijedna seljačka obitelj ponovno gostoljubivo dočeka, primi i pogosti.

Oprostivši se nekako oko 6 sati poslije podne od ovih dobrih i plemenitih ljudi, spustismo se naglim korakom uz potok Toplu i rijeku Mežu, nauživši se toga kao i prijašnjeg dana kiše, leda i snijega te guste li nepregledne magle, opet u Črnu, kamo smo po velikom blatu i tami stigli nekako oko $\frac{3}{4}$ sati na večer.

CENTRALNI DIO SPILJE VRANJAČE, DALMACIJA.

FOTO: DRAGUTIN STILER, SPLIT.

DONJI DIO SPILJE VRANJAČE. DALMACIJA.

FOTO: DRAGUTIN STILER, SPLIT.

Naravski, da je naš dolazak kao i povratak u Črnu bio velika senzacija za izvjesljive i od ostalog svijeta posvema odcijepljene mještane tog ubavog gorskog pograničnog seoca, koji nikako ne moguše shvatiti, kako mogu ljudi da se po tako ružnom vremenu uspinju u snijegu i ledu na Pecu, kad oni kao i susjedni Štajerci čine to rijetko, a i onda samo ljeti i po »poslu«.

Drugi dan, na Uskrnsni ponедjeljak gledali su nas »Črnici«, koji se iza svete mise redovito skupljaju na velikom trgu pred našim kazalištem, to jest pred svratištem gospodina Praha kao da smo neko čudo ili kaki putujući cirkus, čiji će članovi na večer kod predstave jesti vatru i gutati mačeve.

U 11 sati prije podne oprostio sam se od svojih drugova, koji su imali poslje objeda da krenu automobilom na Prevalje te dalje željeznicom preko Dravogradu i Šoštanju do Celja te Zagreba. Uzput skrenuo sam još do gospodina Kruleca, od kog se srdačno oprostih te zatim krenuh prilično izmučen lagano uspinjući se uz potok Kramarca preko istoimenog sedla, koje leži na visini od 1095 metara, natrag u Šoštanju, kamo sam stigao u $\frac{3}{4}$ na 4 sata poslije podne, ne odmarajući se uz put a ma baš niti jednog časa.

Sa sedla Kramarca pružio mi se prekrasan vidik na Pecu, Veliki i Mali Obir te susjednu Olševu.

U Šoštanju sam se na vlaku opet sastao sa svojim drugovima, s kojima sam zatim u $\frac{1}{2}12$ sati noću sretno prispij u Zagreb prepun lijepih uspomena, koje će me uvijek sjećati ovog mog drugog uspona na ovu prekrasnu i veličanstvenu goru slikovite Koruške.

Naše slike.

Podzemni oblici krša u velike su zanimivi ne samo za stručnoga istraživaoca nego i za svakoga planinara. Među osobito zanimive podzemne oblike krša spadaju spilje ili pećine, koje svojim spiljskim ukrasima čine veličanstveni utisak na posjetioca. Razne sige što presvlače pod i stijene spilje, zatim velebni stalaktiti i stalagmiti te bajslove tvorevine podzemnoga carstva u svojim bizarnim formama zadihvaju svakoga čovjeka smrtnika. Ljepote takovih sigastih oblika prikazuju nam i naše dvije slike u prilogu, a prikazuju nam jednu od najljepših spilja ili pećina dalmatinskoga

krša. Prva slika predočuje nam tvorevine sige i njihove oblike u centralnom dijelu pećine Vranjače, dok druga slika prikazuje sige u donjem dijelu iste pećine. Ljepota i zanimivost spilja, razlogom su, da se pećine istražuju znanstveno, jer kako je spomenuo pisac članka »Vranjača« od važnosti je poznavanje podzemne hidrografije u predjelima krša, jer se često putu nalazi ključ za rješavanje iste baš u spiljama. Stoga je dakle vrijedna namisao podružnice »Mosor«, da je osnovala spiljsku sekiju, koja će u dalmatinskom kršu imati obilna, ali zahvalna i korisna posla.

Društvene vijesti.

Godišnje glavne skupštine podružnica H. P. D. — Podružnica H. P. D. »Vinica« u Dugojresi održala je dne 10. siječnja 1926. svoju II. redovitu glavnu skupštinu, sa običajnim dnevnim redom. Prihod kao i rashod iznosio je u prošloj godini 6.897 Din. a društvena imovina iznosi 5.155 Din. 31 p. Iz tajničkog izvještaja se vidi, da je društvo imalo 57 članova, da je priredilo 14 što većih što nuanjih izleta, kojima je prisustvovalo oko 100 članova. Od tih izleta otpada na Hrvatsku 9, a

na Sloveniju 5. Uz ove izlete bilo je nekoliko izleta u bližu okolicu sa glazbenom sekcijom. Član podružnice F. Mataković proveo je markaciju u Barilović i na Vinicu. Osim toga priredene su u prošloj godini dvije zabave, koje su donijele znatan prihod društvenoj blagajni.

Nadzorni odbor izvještava o društvenom poslovanju, koje je u redu pronadeno. Biran je novi odbor, pa je većinom glasova izabran za predsjednika Gj. Tomićić; za tajnika Drag.

Riesner; za blagajnika Ivo Drašković; odbornici: Kubiček, Tychi i Bosiljevac. Nadzorni odbor: Dr Longhino, Haosa i R. Blau. Iz društva su istupili: Frank, Defrančeski, Renka i Vrana.

Podružnica H. P. D. »Suježnik« u Krasici održala je svoju I. redovitu glavnu skupštinu dne 7. veljače 1926. sa običajnim dnevnim redom. Tajnik obrazlaže teškoće, koje je podružnica imala u svom početnom radu, jer nije nalazila dovoljno shvaćanja za planinarske ideje. To je razlogom, da rad podružnice nije bio onakav kakav bi mogao da bude, jer se mnogo energije utrošilo u odgoju članstva i shvaćanje njegovo o planinarnstvu. Unatoč tih teških prilika obavljen je 6 izleta, kojima je prisustvovalo 61 član.

Podružnica H. P. D. »Visočica« u Gospicu održala je svoju XI. redovitu glavnu skupštinu dne 14. veljače 1926. s ovim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika,
2. Ovjerovaljenje zapisnika minule glavne skupštine od 25. I. 1925.,
3. Izvještaj tajnika,
4. Izvještaj blagajnika,
5. Izvještaj ekonoma,
6. Izvještaj nadzornog odbora,
7. Apsolutorijski starom odboru,
8. Izbor novoga upravnog odbora od pet lica sa predsjednikom,
9. Izbor nadzornog odbora od tri lica,
10. Eventualia.

Predsjednik g. Ivan Gojtan konstatira, da je prisutno 16 društvenih članova, otvara skupštinu i pozdravlja prisutne s molbom, da više porade na promicanju planinarske ideje, no što su to dosad činili. Ovakova velika ideja ne smije da počiva na pojedincima, već treba da uhvati korijenje u narodu. Planinarstvu nije svrha samo po planinama odajući zabavljati se, nego u duševnom radu značaje stvarati. Svoj narod kulturom privesti u kolo civilizacije. Bolešću oslabljen moli, da ga tko od društvenih članova u radu zamjeni.

Tajnik g. Jurica Došen čita zapisnik minule godišnje skupštine od 25. I. 1925., koji bude jedno-glasno ovjerovljen i za potpis istoga ovlašteni predsjednik i tajnik.

Tajnik g. Jurica Došen moli da se primi do znanja ovaj njegov izvještaj:

Nakon stagnacije u godini 1924., koju je proizvela dugotrajna bolest našeg uvaženoga predsjednika, možemo sa zadovoljstvom uztvrditi, da

smo u minuloj 1925. godini u svakom pogledu napredovali.

Odbor izabran na X. glavnoj godišnjoj skupštini od 25. I. 1925. održao je 32 sijela, na kojima su riješeni mnogobrojni poslovi. Članova je bilo od postanka društva pa do danas 572. Tokom godina što uslijed premještenja i dobe raznih članova, što uslijed smrti ostalo je od gornjega broja do danas redovitih članova 82, a utemeljitelja 204. Sa ovim članovima, kako i sa nekim članovima društvene matice u Zagrebu, bivše podružnice »Sljeme« u Zagrebu, podružnice »Velebit« na Sušaku i podružnice »Zrinj« u Petrinji, učinilo je društvo ukupno 4 izleta na Visočicu, jedan na Metlu, dva na Brušanske gore ljeti i jedan zimi, tri na Vaganski vrh i Babje Jezero, jedan na Bandanski vrh, dva na Sv. Brdo, dva na Kosinjske i Studenačke planine, dva na Plitvička Jezera, dva na Crnopac, jedan na Tulove grede, tri na Tremzinu, dva u Turkaljevu šipilju, dva u Perušićku šipilju, dva u Vrebačku šipilju »Čelinu«, jedan u Studenačke šipile, jedan u bezimenu šipilju na Crnom vrhu kraj Gračaca, dva na Klis, jedan na Dinaru i Mosor, dva u Split-Knin, Solin, Trogir, Šibenik i na slapove Krke, te jedan na Sljeme i Triglav. Osim toga se dva puta putovalo duž cijelog srednjega Velebita, a da i ne spominjemo izlete do našega novoga planinarskoga doma u Cerovac Dulibu, koji je društvu poklonio i do 1. XII. minule godine izdržavao naš predsjednik g. Gojtan. U tom svome domu proslavilo je naše društvo dana 4. X. 1925. spomen na tisućgodišnjicu hrvatskoga kraljevstva uz sudjelovanje Gospičke glazbe, društvene matice Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu i podružnice »Zrinj« iz Petrinje, a osim toga su prisustvovali i drugi Gospičani, Gračačani, te dva planinara iz Plaskoga i jedan iz Ljubljane, te jedan Hrvatski Sokol konjanik iz Siska. Toga je dana po Gračačkom župniku g. Franji Horvatu planinarska kuća posvećena i na nju o trošku predsjednika podignuta mramorna spomen ploča sa napisom: 925.—1925. Ovaj Planinarski Dom otvoren prigodom tisućgodišnjice Hrv. Kraljevstva 4. X. 1925. H. P. D. Uspjela fotografija g. Lj. Griesbacha reproducirana je uz opis svečanosti u broju 9. »Hrvatskoga Planinara« u godini 1925. Tom prigodom sjetili su se našega društva što pismeno što brzojavno: Središnjica H. P. D. u Zagrebu, S. P. D. u Ljubljani, Srpsko planinsko društvo u Beogradu, Ministar trgovine g. Dr. Ivan Krajač, državni podsekretar g. Josip Pasarić iz Beograda i mnogi drugi.

Društvo je naše moralo postaviti u spomenutom svom planinarskom domu čuvara, jer bi inače okolišni svijet raznio naš planinarski dom, kao što je to učinio i sa dvije druge zgrade, koje su na željezničkoj pruzi u blizini postaje Cerovac ostale puste.

Za bolju uporabu istoga doma dozvolilo nam je Ministarstvo Saobraćaja, da možemo uvesti o svom trošku vodovod sa priključkom na željeznički vodovod, a za lakše uzdržavanje svega toga ishodio nam je vrlo zasluzni planinar Ministar g. Dr. Krajač kod svog Ministarstva u dva navrata potporu po 5000 Din. Mi smo mu se na tom rođubivom činu pismeno zahvalili, ali cijeneći njegove zasluge i ovdje mu izričemo iskrenu i dušoku hvalu.

Napokon ističem, da smo nabavili specijalne i topografske karte cijelog Velebita, te da smo osnovali knjižnicu i za nju nabavili nekoje vrijedne planinarske knjige, a i zapisnike hrvatskoga sabora od početka pa sve do njegovoga prestanka, koje će knjige danas sutra reprezentirati ogromnu vrijednost. Napokon smo izdali 26 serija raznih razglednica u 26.000 komada, koje sada raspščavamo.

Moj izvještaj ne bi bio potpun, a da ne spomenem, da je naš predsjednik istražujući Liku i Velebitske planine pronašao grob ličkih junaka popa Marka Mesića u Karlobagu i Ilije Smiljanića na Vučjak planini u Velebitu, te počeo otkapati neke grčke ili rimske starine i cisterne u Velebitu kraj Karlobaga. Za njegove zasluge na polju planinarstva odlikovalo ga je Njegovo Veličanstvo kralj Aleksandar sa odličjem Sv. Save III. stepena, koje odlikovanje izdiže ne samo našega predsjednika, nego i našu Podružnicu, pa zato treba da ne klonemo u radu, nego da oko sebe okupljamo i mladost, koja je kadra uspješnije i korisnije širiti naše planinarske ideje.

Skupština jednoglasno prima ovaj izvještaj do znanja i odlikovanome predsjedniku čestita.

U odsutnosti blagajnika g. Milana Narančića izvješće g. Jurica Došen slijedeće:

Do dana 31. XII. 1925. ušlo je u blagajnu na članarini 995 Din, od koje se svote imade jedna trećina t. j. 331 Din 66 p. poslati društvenoj matici, te ju zamoliti, da prama svojim svojevremenim zaključcima od nas poslanu ioi jednu trećinu u godini 1924. od 685 D, kao i za minulu godinu pokloni društvu u svrhu izgradnje plan. domova na Visočici i Docima. Tečajem minule godine 1925. unišlo je 32. 855 D. 10 p., što sa stanjem

blagajne od 31. XII. 1924. u iznosu od 6055 D. 34 p. ukupno iznosi 38.911 D. 44 p.

Pošto je tečajem minule godine 1925. izdano 26.078 D. 94 p. to stanje blagajne sa 31. XII. 1925. iznosi 12.932 D. 50 p.

Prama tome danom 31. XII. 1925. iznosi naša čista imovina:

1. u gotovini	12.832 D. 50 p.
2. u nekretninama u Dulibi	80.000 » — »
3. u geografskim kartama	6.500 » — »
4. u razglednicama . . .	11.000 » — »
5. u knjigama	1.000 » — »
6. u namještanju	1.247 » 50 »
7. razni dužnici	3.000 » — »
Ukupno 115.580 D. — p.	

Ovaj izvještaj prima skupština sa odobrenjem do znanja.

Ekonom g. ing. Stjepan Pavlin izvješće, da smo naš planinarski dom u Dulibi provizorno pokrili sa daskama i ljepenkama, ali da će ga trebati pokriti sa limom, jer bi inače vrijednost zgrada znatno pala. Pošto smo jednu manju zgradu ponudili Ministarstvu šuma za lageriju, a u većoj zgradi veći dio Ministarstvu Prosvjete za školu, to ne samo da ćemo se riješiti brige oko uzdržavanja zgrada, nego ćemo još od Ministarstva dobiti neku odštetu, ako se naši predlozi prihvate, pa ćemo imati time i neku pripomoć za gradnju naših domova na Visočici i Docima. Sa gradnjom ovih zgrada nismo mogli otpočeti jer pitanje bezplatne grade još nije po Ministru šuma i ruda riješeno. No nadamo se, da ćemo ove godine i ta goruća pitanja konačno riješiti.

Ovaj izvještaj prima se sa odobrenjem do znanja.

Pročelnik nadzornog odbora g. Nikola Pavičić izvješće da su sve knjige i računi pregledani i u redu pronađeni, te predlaže da se starom odboru dade apsolutorijski i zahvalnički blagajniku g. Milanu Narančiću, koji je preokupiran svojim privatnim poslovima zamolio, da ga se više ne bira.

Skupština jednoglasno podjeljuje starom odboru apsolutorijski, a podjedno izriče zahvalnicu svim dosadašnjim funkcionarima.

Per acclamationem буду izabrani u novi odbor: Predsjednik Gojtan Ivan odvjetnik i kr. javni bilježnik, podpredsjednik Sušić Stjepan kr. sudb. vijećnik, tajnik: Köhler Zvonko učitelj preparandije, blagajnik Došen Jure, bankovni činovnik, ekonom: Pavlin Stjepan inžinir.

Per acclamationem budu izabrani u nadzorni odbor: Pavičić Nikola umir. sudb. nadoficijal, Bravar Lojze kr. kot. sudac i Pejnović Jovan gostoničar.

Skupština protestira protiv ukinuća pogodnosti planinarima danim na željeznicama.

Predsiednik:

I. Gojtan v. r.

Tajnik:

D o š e n v. r.

Podružnica H. P. D. »Svilaja« u Sinju, obdržala je svoju redovitu glavnu skupštinu dne 21. III. t. g.

Prisutni: » Članovi uprave i nadpolovična većina članova.

Pošto je dosadanji društveni predsjednik g. Marko Marić pred par mjeseci bio kao kotarski sudija premješten iz Sinja, to podpredsjednik kao zamjenik istoga otvara sa pozdravnom besjedom skupštinu i daje riječ društvenom tajniku, da ovaj izvesti o dosadanju društvenom radu.

Tajnik izvješćuje, da dosadanji rad Podružnice nažalost nije bio onakov, kakov se očekivaо i to u glavnom s razloga, što većina članova ne vrši svoje dužnosti. Više puta je uprava zaključila po neki izlet u obližnje naše gore, nu odaziv članova bio je nikakov, tako da se zbog toga nijesе obdržala nego samo tri izleta, i to jedan u septembru pr. god. na Plitvička Jezera, prigodom kongresa Planinar. društava, kojemu je sudjelovalo 7 članova. Ostala dva izleta upriličena su jedan na planinu Visoka, a drugi na Svilaju, kojima je prisustvovao vrlo maleni broj. Podružnica je najavila par predavanja nu i ovi su bili vrlo slabo posjećena sa strane članova.

Članarinu, članovi ne uplaćuju redovito tako, da dobar dio čanova nije ni lanjskogodišnju članarinu podmirio, premda su više puta na to bili upozoreni.

Tajnik nadalje priopćuje, da su se tekom prošle i početkom ove godine osnovale još dvije podružnice Hrv. planin. društva i to »Mosor« u Splitu i »Kamenar« u Šibeniku, a predstoji osnivanje još jedne podružnice po svoj prilici »Dinara« u Kninu event. u Drnišu.

Zatim se prešlo na blagajničko stanje podružnice. Iz blagajničkog izvještaja proizlazi da društvena blagajna sa danom „III. 1926. ima gotovine Din. 555.50. Taj bi iznos bio mnogo veći da su svi članovi redovito podmirili zaostalu članarinu. Za god. 1926. još ni jedan član nije uplatio, te blagajnik pozivlje da članovi to što prije izvrše.

Izvještaj tajnika i blagajnika bio je primljen na znanje bez prigovora.

Za tim se prešlo na izbor novog upravnog odbora; te jednoglasnim zaključkom bijahu izabrani slijedeći članovi:» za predsjednika Bradić Šimun, administr. polit. činovnik; za podpredsjednika: Drenčić Artur, učitelj; za tajnika: Milošević Danijel, sudb. činovnik; za blagajnika: Jurić Stjepo, trgovac; te odbornici: Brož Antun, priv. činovnik i Josip Boko, učitelj. U nadzorni odbor: inž. Vicko Danek, Božo Čović, opć. nadpoljar i Bradić Dušan, posjednik.

Novoizabrana uprava zahvaljuje se na povjerenju te obećaje da će poraditi da se što više oživotvore društveni ciljevi, da će nastojati da dodu u uži doticaj i saradnju sa ostalim podružnicama u Dalmaciji. Pozivlje članove da i oni sa svoje strane podupru rad uprave i redovito vrše svoje članske dužnosti.

Zatim drug Milošević predlaže da podružnica stupi u doticaj sa šumskom drž. vlasti kao i sa općinskom, u svrhu pošumljivanja naših golih brda, u koju će svrhu članovi vazda biti pri ruci tim vlastima i pomagati bilo doprinosima bilo i ličnim radom, da se već jednom počme sa umjetnim pošumljivanjem. U tu svrhu da se zamoli i naša Središnjica u Zagrebu, da bi svojim uplivom i zagovorom nastojala isposlovati od drž. vlasti bilo kakvu novčanu pripomoć.

Ovaj predlog bio je jednoglasno usvojen.

Na koncu je izabran naročiti odbor, koji će sastaviti plan ovogodišnjih društvenih izleta.

Pošto je ovim iscrpljen dnevni red skupštine, proglašuje se ista svršenom i zaključuje se ovaj zapisnik.

Ante Brož, v. r. Bradić Šimun, v. r.

Milošević Dane, v. r.

Jurić Stjepo, v. r. Drenčić Artur, v. r.

Bratsko društvo »Kosmos« podružnica Jajce
držalo je svoju godišnju glavnu skupštinu u mje-
saru ožujku, pa je tom prilikom izabran slijedeći
dbor: predsjednik inž. D. Kosovljanić;
vpredsjednik A. Zihlarz; tajnik: M. Gr-
ić; blagajnik F. Dobrodel a šefom tehni-
čkog dbora K. Fertner.

Sirenje planinarstva u Dalmaciji. U decembru prošle godine osnovala se u Splitu podružnica Hrvatskog Planinarskog Društva »Mosor«. Osni vači, ljubitelji planinarstva koji su i dosele gojili

ovaj šport u Dalmaciji, prišli su Hrvatskom Planinarskom Društvu radi njegove lijepe tradicije i sa ciljem da u jednoj jakoj organizaciji kao što je to Hrvatsko Plan. Društvo, ožive u Dalmaciji naplemenitiji interes za ovaj šport, za koji Dalmacija kao da je stvorena. Dovoljno je samo pogledati relijef naše države da se odmah zapazi kakav se interesantan, lijep i privlačiv teren stere u Dalmaciji za planinare. Dalmacija će sa svojim, iako ne previsokim ali divno razvijenim gorjem, u budućnosti biti najprivlačivija tačka za naše planinare. Kakove se ljepote planinskih motiva kriju u dalmatinskim gorama znade samo onaj koji ih je posjetio.

Podružnica H. P. D. »Mosor« iako je još u povodu, može već, poslje sama tri mjeseca života da zabilježi lijepih rezultata. Premda je kod nas u Primorju zimsko doba neprikladno za gojenje ovoga športa splitska podružnica priredila je sedam izleta, od kojih trodnevni na Mosor. Društveni rad u prvim danima života splitske podružnice bio je posvećen pripremama i organizaciji, a koliko je ostajalo vremena posvetilo se propagandi planinarstva i našega društva u ovim krajevima. Naročitu je aktivnost pokazala kulturna sekcija društva koja je do sada održala sedam predavanja. Sada se u društvu osnovala i speleološka sekcija, koja će sa poznatim istraživačem našeg podzemnog krškog svijeta prof. Girometom iz čijeg je pera i članak Vranjača koji donosimo na drugom mjestu, nastaviti istraživanje brojnih dalmatinskih pećina onđe gdje se pred sam rat stalio.

Splitska podružnica svakoga dana i brojno napreduje. Od dvadesetak planinara, koliko ih je bilo na konstituirajućoj skupštini, broj društvenih članova porasao je silno. Osim toga splitskoj su se podružnici javila neka mjesta u bližnjoj okolini, koja su ponukana radom Mosora izrazila želju, da se i kod njih osnuju podružnice Hrvatskog Planinarskog Društva.

Uskoro će se održati glavna godišnja skupština Podružnice, na kojoj će se izabратi redovita uprava, koja će zamijeniti današnji provizorij. Za proljeće Uprava priprema obilan program rada. O Uskrstu imali bi posjetiti Split zagrebački drugovi i skupa sa splitskim planinarama poduzeti dvo-dnevnu ekskurziju na Mosor planinu čije je ime uzela naša splitska Podružnica.

—Š.— Split.

Društveni sastanci i predavanja. Dne 4. ožujka 1926. održan je redovni društveni sastanak u prostoriji hotela »Esplanade« na kojem je pre-

davao poznati alpinista dr. Guido Meyer o svom usponu na Mont Blanc (4810 m). Predavač je popratio svoje predavanje projeciranjem rečesnih originalnih snimaka sa svojih uspona u carstvu vječnog snijega i leda.

Drugi sastanak s predavanjem održan je dne 26. III. u istim prostorijama a predavao je dr. Ivo Pevalek o temi »Iz vegetacije i flore planina« kao nastavak održanog predavanja dne 11. II. t. g.

Prikazavši zorno razliku između vegetacije i flore, zanio je svoje slušatelje, u ono davno tercijarno doba, kada je u Europi raslo tropsko bilje, što nam dokazuju otisci u kamenju iskopanim u raznim krajevima i kad je Europa bila u pretežnom dijelu ravnica.

To se doba dijeli na dva dijela, starije (paleogen) i mlade (neogen). U toj mlađoj dobi već je počelo nastupati ohlađenje i tropsko bilje se povlači sa sjevera prema jugu i zadržava se samo u južnoj Evropi. Nakon tercijarnog doba dolaze kobna vremena jakih promjena kore zemaljske, što nam dokazuju sadašnje naše planine, koje su tada nastale; s tim usporedno napreduje odlivanje polagano prema jugu, a ono lijepo tropsko bilje, stupa u ogorčenu borbu sa snijegom i ledom. Nekoje od njih uspijevaju u borbi, prilagođuju se živiti uz vječni led, umjesto u ugodnoj tropskoj klimi. Tako na pr. naš Encijan ima svojih rodaka koji žive u Aziji i Americi, a svi oni potječu iz tercijarnog doba, kao na pr. Gentiana lutea ili srčanik.

Lijep primjer iz doba borbe je, svakom planinaru poznati *Myosotis alpestris* (*Alpenvergissmeinnicht*), koji ima svoje rodake, nama svima poznate, a to je Žabinac (*Vergissmeinnicht*, *Myosotis palustris*), koji živi u močvarama, uz potoke i t. d.

Kod nas u Velebitu zadržale su se mnoge inače uginule biljke u Europi, a rodaci se nalaze još samo na obalama Sredozemnoga mora. Takve se biljke zovu relikti. Jedan od takovih reliktika je *Daphne blagaiana*, koja treba bezuvjetno zaštiti, nju nalazimo samo na Balkanu.

U okolici Foče, Višegrada u Bosni i Durmitora (Crna gora) nalazimo stasitu, tanku i visoku omoriku, od koje vrsti nema nigdje u Europi, njezini rodaci nalaze se samo u Aziji. Isto tako i Zlati Bor nalazimo samo na jugu Balkana. To su sve ostatci nekadašnjeg bilja, koje se zadržalo iz doba subtropskog kada je $\frac{2}{3}$ Europe bilo pod ledom. Tragove tog vječnog leda imamo i u Bosni, na

Prenj planini i na okolišnim planinama. Razna gorska jezera, kao i doline nastale su djelovanjem ledenjaka s visokih planina. U Njemačkoj nalazimo kamene kolose u nizinama, koji na daleko nemaju rodene grude, a koji su zaostali od nekadanjih ledenjaka, koji su putovali od mora prema jugu i donijeli taj materijal iz Skandinavije. I flora je na njima sasma različita, nego u okolici. To su zarobljenici, to su taoci, koje je vječni led po-veo sa sobom, da tako jasno označi svoj put.

Runolist ili planinka (*Leontopodium alpinum*), za nas simboličan planinarski cvijet, u našim krajevima uspijeva samo u planinama, a njegovi naj-bliži rođaci, izgledom skoro sasma isti kao on pokrívaju nepregledne pješčane kitajske stepi (3—4000 m visine).

Kroz razne faze, kroz koje je zemaljska kugla prolazila, kao na pr. Tercijarno doba (sa svoja dva podrazreda), pa onda tri ledene dobe, bilje se selilo i prilagodivalo prilikama, u kojima je moralo živiti i zato nalazimo jednu te istu biljku, u jednom kraju kao planinsku, a u drugom kao poljsku. Još je interesantno kako nekoje biljke žive na život pjesku i s njime putuju iz jednog kraja u drugi, kao neke vrsti seobe. Kod Požarevca u Srbiji ima jako lijepih pojava i primjera ovakovog živog pjeska s kojim putuju i biline.

Gosp. dr. I. Pevalek popratio je svoje predavanje s pokazivanjem brojnih diapositiva iz svih krajeva naše države, kao i koloriranim tablama, koje su slušateljima pokazivale razno planinsko bilje sa cvijećem u naravnim bojama.

Našem odličnom članu, g. prof. Dr. I. Pevaleku zahvaljujemo na ovako poučnom predavanju i na trudu kojeg je uložio da ovako zorno i lijepo prikaže sve ono, što je za planinara u planini interesantno i važno.

I. pl. P.

Društveni izleti. U mjesecu ožujku priredeni su slijedeći zajednički izleti: Dne 7. III. na Kum u Sloveniji, dne 14. III. na Oštrcu u samoborskoj gori. Dne 21. III. na Sljeme u zajednici sa glazbenom sekcijom podružnice »Vinica« u Dugojresi,

a dne 28. III. na Kamene svatove na sjevernoj strani Medvednice.

Simonovića Stapina u Velebitu. Zaključkom odborske sjednice od 10. veljače t. g. a na predlog dr. M. Hirtza i dr. J. Poljaka ima se odsele kuk Stapina u južnom Velebitu nazivati »*Simonovića Stapina*« u počast našeg začasnog člana dr. Radivoja Simonovića, koji je lanjske godine proslavio 20-godišnjicu svoga neumornoga rada i planinarenja po gordom Velebitu. Odbor je zaključio, da i kod nadležnih vlasti poduzme u tom smislu korake, da se naziv provede i u kartama i mapama. Pobliži članak i uspjele slike Simonovića Stapine donijećemo u narednom broju »Planinara«.

Iz fotosekcije. Dne 9. III. održala je fotosekcija H. P. D. središnjice svoj prvi redoviti glavni sastanak. Sastanku je prisustvovao lijep broj članova, a otvorio ga je pročelnik sekcije Köröskeny zanosnim govorom, očrtavši važnost fotografije na polju propagande i populariziranja planinarske ideje. Nakon lijepog i stvarnog govora predsjednika uzima riječ tajnik Vučak koji u glavnim crtama prikazuje historijat i razvitak sekcije, pa njeno djelovanje i uspjehe što ih je postigla u ovo kratko vrijeme. Sekcija je u pol godine svoga opstanka okupila oko 40 članova, održala je 14 predavanja i seriju praktičnih vježba. U njenom javnom djelovanju valja istaknuti, da je sekcija postavila na istaknutim tačkama grada ormariće s vanredno uspјelim fotografijama našega gorja, što se pokazalo kao dobro sredstvo propagande planinarske ideje. Nakon izvještaja blagajnika izabran je slijedeći odbor sekcije: pročelnik E. Köröskeny, fotomeistar Zv. Zobundžija, tajnik J. Vučak, blagajnik E. Bronić, odbornici: I. Čabrian, Lj. Griesbach, V. Novak, dr. Sv. Varićak, ekonom I. Jeušnik. Sastanku su prisustvovali i članovi središnjega odbora podpredsjednik Bothe, i tajnik dr. Prebeg, te glazbena i pjevačka sekcija.

Dne 16. III. t. g. održan redoviti sastanak u društvenoj poslovniči na kojem je član sekcije dr. Svetozar Varićak održao predavanje o temi: »Fotografiranje u bojama«.

Planinarske vijesti.

NAŠE PLANINE I NJIHOV SVIJET.

Na povratku sa planine, dok još zamoren pognut brzaš ulicom prema kući, često ti se desi, da te zlobni ljudi sretaju sa nekim posmjehom i jedan drugome upućuje poglede, koji kao da go-

vore: ovaj je šenuo! Žališ te ljudi, koji su osudjeni da im horizont ne prede periferiju grada, a zadovoljstva života da traže samo u gradskom životu. Učmali u teškoj atmosferi dima i grada, ne shvaćaju ljepotu utisaka koje nosiš u sebi, iz svih

jeta lijepa, preporoden planinom i čudesima njenima.

Obično čuješ ljudi, inače »uravnotežene, obra ovane itd.,« kako sa nekom sućuti govore o »onim jadnicima, koji obijaju brda i doline, a ni sami ne znaju zašto!« Tako često govore jer im je nepoznata radost sunčanoga dana u gori, nepoznat im je osjećaj koji se radia u momentu kad prve sunčane zrake ljeta osvjetljuju snijegom pokrite vrhunce, kad te ove prve zrake pozdrave u ranome jutru, visoko nad gradom, u planini punoj misterija i čara.

Strane su im sve tajne prirode koje skriva planina, na svojoj površini i usvom podzemnom carstvu, u bogatim spiljskim labirintima, u koje kad ulaziš, nikada ne znaš kakovo te iznenadenje čeka, da li divni arhitektonski oblici koje je priroda tijekom stotine hiljada godina izvajala, ili brišto i mirno jezerce, žuboreća ponornica ili tragovi neke stare civilizacije koji ti otkriju tajne nepoznata života. Sve je to nepoznato onima, koji sa prezrenjem i žaljenjem govore o prepunom oduševljenju prijatelja planine, koji jedva dočeka praznik da se vine u goru, daleko od ljudi, blizu prirodi, željan da se podade najljepšim utiscima da ga oni nose, kroz kršje, šikarje i šume, do visina gdje je atmosfera čista, disanje slobodno a ljudi dobri i plemeniti.

Jer planinski je goršak dobar, njegova je duša poprimila dobrotu čistog neba koje ga okružuje. On je jak i lijep kao antička božanstva, jer mu je ljuta priroda sazdana kremenito mišićje, a široki horizont i neprekidni dodir sa svakom i najmanjom manifestacijom prirode, oplemenili su dušu i srce, istančali osjećaje, izbistril um i ulili široku ljubav za čovječanstvo.

Nigdje priroda ne vrši selekciju ljudske vrste tako, kao u planini. Ona tu gore, u predjelima krša, neba i bijesnih elemenata, čuva samo zdravo, a zatire kržljavo. Stvara i unadijuje samo zdravo i lijepo što prkosí bijesnim elementima, bića bistra uma i plemenite duše, neizopačene bolestima klijuže i grada. I za to su momci na planinskim visinama kršni i lijepi, djevojke jedre do te mjere da pucaju od zdravlja, a starci bistri sa tragovima ljepote i plemenitosti u crtama lica. Za to proplanci i udubine u planini odjekuju od zdravih glasova planinki, vedrog smijeha djevojačkog i toplog i krepkog očkanja pastira. Tu na visini slaví zdravlje i mladost svoju pobjedu!

Neopisivi su utisci koje ostavlja na čovjeka boravak među ovim ljudima. Od naivnog smijeha djevojke čije rumeno lice ne pozná kozmetičkih sredstava, od prirodene zavodljivosti mlade pla-

ninke koja je smirena sa mišljem, da je njena glavna funkcija obnavljanje vrste, do pastira željna sevdaha i milovanja i starca guslara, koji mladima predava u amanet svijetle tradicije i koji je živa enciklopedija mudrih izreka i poslovica punih zdrave seljačke filozofije, sve bukti od životne radosti, koja liječi malodušnost koju si sobom donio iz grada i pruža ti najbijelodaniji dokaz, da još ima visoko u planini svijeta sa dobrom dušom.

Nikada mi neće izbjiglići iz sjećanja lik slijepoga starca koga sam našao u jednom planinskem stanu, na visini od 1500 metara. Cio svoj vijek on je proveo u njemu. Ima obitelj, djece, unučadi. U niegovom gnezdu koje je visoko savio, na prvi pogled rekao bi da vlada nesnošljiv život koji je siromaština napravila tužnim. Međutim, kad malko zaviriš u dušu ovih ljudi, kojega li iznenadenja! I ako sa svojom zadugom izbjiga nasušni hljeb iz siromašnoga krša, u niegovom domu, ako se tim imenom može nazvati ograda od četiri gola zida, pokrivena ševarjem, vlada zadovoljstvo, sve odiše zdravljem, a niegovi pogledi na život puni su najvedrijega optimizma. A kad je u večer, poslije večere, uz krčag trpkoga vina, počeo da priča, onda ti zastane dah i snebiven slušaš kako iz onih starih nabožnih ustiju izlaze proročke riječi starca na zalazu života, pune silne vjere u dobro, koju nigdje ne možeš da nadeš. Slušao sam ga jedne večeri u planini i osjetio sam da sve oko njega oživljava njegova bogata mašta. Svemu dava dušu, o svakom kamenu i džbunu govoriti kao o svojim dobrim prijateljima s kojima razgovara i savjetuje se, a u svakoj prirodnoj pojavi vidi neko znanje. Žive mirno sa tim svojim dobrim svijetom, sretan i zadovoljan svojom sudbinom.

Na povratku u grad, dok te po koji prolaznik dobacuje zloban osmijeh, ti nosiš u svom osjećanju ovaj dobar svijet i žudiš, da čim prije osvane praznik da u ranome jutru pozdraviš ljutu planinu i svijet koga ona odgaja.

J. K. (Split.)

Alpinistička ekspedicija Visser. Prije više mjeseci zaputila se jedna holandeska ekspedicija alpinista, predvodena po gospodinu i gospodi Visser, u srce Azije, da istraži tamno neke posve nepoznate krajeve. Kako strane novine javljaju, ekspedicija je sada na povratku, pošto je pješke prevalila 590 milja kroz neispitane brdske gromade Karakorum na sjeveru Kašmira. Kako je poznato Karakorumgorje je po visini drugo gorje na zemlji, a stere se između Pamira i Himalaje, te je podjedno razvode (Wasserscheide) između Inda i Tarima. U sjeverozapadnom dijelu Karakoruma ispešla se njegova naj-

viša glavica Dapsang, 8620 metara, i ona je poslije Mount Everesta (8882 m) drugo najviše brdo na svijetu. Vrhunci Dapsanga na glasu su golemlih koplina i orijaških ledenjaka.

Visser brzojavlja, da je otkrio izvore riječa Khunjwnab, Churejab i Shumshal. Nadalje je ispitao neizmjerne ledenjake, od kojih je jedan širok 37 milja, a zapremio je površinu od 2316 četvornih milja.

Svi članovi ekspedicije izvrsnog su zdravlja i sada nastavljaju svoja istraživanja više prema istoku.

Ovo je drugo putovanje gospodina i gospodice Visser u onim krajevima. Za prve svoje ekspedicije g. 1922. morali su, na žalost, odustati od svog cilja nakon šest mjeseci, sprovedenih u gorju, jer su im na put stale nesavladive poteškoće.

Sadašnja ekspedicija, koja je poglavito naučnog karaktera, htjela je doseći Karakorum preko Pamira. Kako je ona riješila ovu tešku i vanrednu zadaću, doznaćemo doskora detaljnije. Jošte se javlja, da je gospodja Visser skupila do sada na tom putu botaničku zbirku velike vrijednosti.

(Les Alpes 1925.)

—mh—

Iz planinarske literature.

Das Gehen aufs Eis und Schnee — Franz Nierberl. 92 stranice, izd. München, Rhoter, 1923. Poznati planinar u svom djelu daje nekoje savjete o planinarskoj tehniči, razjašnjujući sa slikama upotrebu užeta.

Verkehrs- und Reisekarte von Österreich. Naklada Kartografskog instituta u Wiennu, 8 Hamerlingplatz. Novo izašlo izdanje karata u kojima su točno označeni zaselci, željezničke, parobrodarske, automobilske i poštanske pruge, kao što ceste i putevi kao spojnice. Karta je savršeno izradena, te se može upotrijebiti za sve vrsti putovanja. Uz oznake raznih ljetovališta i lječilišta, planinari imadu točno označena mjesta za zimski šport, kao i važnih skloništa, planinar. kuća, uz oznaku njihove obskrbe, kao i pripadnosti društvu. Ista karta ima označene kilometre na želj. prugama, kao i tabelu za proračunavanje cijene vožnji. U prilogu nalazi se iskaz onih plan. skloništa i kuća, sa točnom oznakom mjesta gdje se nalaze, koje su zbog premalenog prostora morale iz karte ispasti.

Das Alpenvereins-Jahrbuch (Die »Zeitschrift 1925«). Izašao je iz tiska nedavno u nakladi D. Ö. A. V., sektiom »Austria«. Cijena mu je 5 Š. 60 g. kao službeni društveni ljetopis. Opsiže 232 stranice velikog oktava, sa 12 slika i 65 slika u tekstu, te sa lijepim kartama u prilogu.

Sur les trois versants du Mont-Blanc — L. Roccocort (»Na tri sklona Mont-Blanc-a«) Lyon, Joaniës Desdigne, 1925. 96 strana sa 136 rotogravire, cijena 100 fr. Pisac u ovoj knjizi objelodnjuje svoje zapiske i utiske sa svojih uspona na europskog kralja planina na Mont-Blanc. Opis je jednostavan i pun života, nadopunjeno i popraćen sa mnogo vjernih i originalnih slika, tako da čitajući, planina se diže kao živa pred očima čitatelja.

Les Lacs: leur mode de formation, leurs eaux, leur destin. — L. W. Callet. — (»Jezera: način njihova postanka, njihova voda, njihov udes.«) 320 stranica, 63 slike u tekstu i 28 izvan teksta, cijena 35 fr., izd. Paris, Doin, 1925. Pisac je poznat među francuskim geografima, glacioložima i geoložima. U svom djelu pisac razvrstava jezera prema načinu njihova postanka počam od ledenog doba ovamo, pa sve do kraterskih jezera, te konačno tektonička jezera, krška jezera i jezera na i u ledenjacima. U drugom djelu slijedi analiza vode jezera i njihova boja i t. d.

Zermatt et sa vallée — F. Gos (»Zermatt i Zermatska dolina«), 150 slika, Ženeva, izd. Alpina 1925. Pisac, sin alpinskog slikara Alberta Gos, opisuje uz brojne slike vrlo živo, lako, veselo i zabavno sve što je doživio.

— Moro —

SADRŽAJ: U. Girometta: Vranjača. — Fran Šuklje: Jedan dan u Žumberku. — M. Hlava: Uskršnji snijeg i ledu. — Naše slike (Str. 41.). — Društvene vijesti. — (Str. 41.). — Planinarske vijesti. (Str. 46.). — Iz planinarske literature. (Str. 48.).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu. Odgovorni urednik: prof. dr. Josip Poljak.

Tisk: Nadbiskupske tiskare u Zagrebu.